

CENT ANYS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA (1921-2021)

Mar BATLLE
Institut d'Estudis Catalans

1. INTRODUCCIÓ

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) es va fundar a començament del segle xx per promoure i organitzar la recerca científica a Catalunya, amb l'objectiu d'assolir l'abast internacional. La idea de crear una entitat d'aquestes característiques va sorgir el 1906, durant la celebració del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que va comptar amb una assistència aproximada de 3.000 persones. Els objectius d'aquest Congrés eren reforçar la cultura catalana, promoure la investigació científica a Catalunya i donar suport a la llengua catalana. I un any després, el 1907, el president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba, va fundar l'Institut d'Estudis Catalans.

Durant la seva primera dècada d'existència, l'Institut va promoure la investigació i diverses activitats científiques, especialment la històrica, i fomentà la preservació de l'art romànic català dels Pirineus. Les activitats relacionades amb la llengua catalana es van iniciar el 1911, quan es va fundar la Secció Filològica per regular la llengua catalana. En aquest període, l'Institut també va crear una biblioteca pròpia per donar suport als investigadors catalans. I el 1914, a petició del govern català, la biblioteca es va obrir definitivament al públic i es va convertir en la Biblioteca Nacional de Catalunya, que encara avui és activa.

Amb el temps, l'Institut va assolir reconeixement públic del seu paper acadèmic. I en relació amb la llengua, va aconseguir establir una política de normalització lingüística acceptada per la societat. I fou el 1922 quan l'Institut esdevingué membre de la Unió Acadèmica Internacional, amb tot el reconeixement que això implicava en el seu moment.

Com a acadèmia de la llengua, i per mitjà de la Secció Filològica sota la direcció de Pompeu Fabra, es van aconseguir diverses fites per assolir la normalització lingüística. El 1913 es van publicar les *Normes ortogràfiques*, que constitueixen el fonament de la normativa ortogràfica moderna de la llengua catalana. Entre els treballs destacats que van seguir, hi ha el *Diccionari ortogràfic* (1917), el primer diccionari del català; la *Gramàtica catalana* (1918), la primera gramàtica oficial catalana; i, més tard, el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), que va permetre emprar el català com a llengua de cultura.

És en aquests anys en què es treballa intensament en la regulació de la llengua catalana que es veu la necessitat de crear una oficina específica dedicada a la normalització de la toponímia catalana. I a partir d'aquí i malgrat tots els esdeveniments polítics, l'Oficina d'Onomàstica va anar fent el seu camí i assolint objectius, especialment a partir dels anys 90 del segle passat. Avui dia realitza tasques lingüístiques de caràcter pràctic o aplicat i gaudeix de gran credibilitat social i compta amb la confiança de diverses entitats, especialment de la Generalitat de Catalunya a través de la Comissió de Toponímia de Catalunya.

2. OFICINA DE TOPONÍMIA I ONOMÀSTICA (1921-1924)

L'Oficina de Toponímia i Onomàstica, que és el nom que inicialment tenia, es va fundar el 28 de desembre de 1921. El director en aquesta època fou Josep M. de Casacuberta, que, malgrat tenir 24 anys, posseïa una sòlida formació lingüística i col·laborava en les activitats de la Secció Filològica. Sabem, per nombroses al·lusions que apareixen a l'*Onomasticon Cataloniae*, que el 1920 Casacuberta havia fet moltes enquestes toponímiques. I és que un dels objectius de la nova Oficina era elaborar el *Diccionari de toponímia i onomàstica catalanes*. Un gran diccionari que havia d'incloure els noms propis catalans, així com els de la zona transfronterera, en occità i aragonès. Això és el que es desprèn de la *Memòria sobre la preparació del Diccionari de toponímia i onomàstica catalanes presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssim Senyor President de la Mancomunitat de Catalunya*, del 9 de gener de 1922, signada per Pompeu Fabra i per Jaume Bofill i Mates, president i secretari, respectivament, de la Secció Filològica. En aquesta memòria s'explica la metodologia que s'emprarà (enquestes orals, cartografia, buidatge de textos antics i de publicacions modernes, etc.).

Durant aquest període i en consonància amb la feina d'estandardització que es feia des de la Secció Filològica, també es volia fixar la grafia normativa dels topònims que apareixien al *Nomenclàtor de les ciutats, viles i pobles de Catalunya*, publicat el 1918 pel govern català, la Mancomunitat.

Les activitats realitzades per Casacuberta a l'IEC en els dos primers anys són escrites en el *Report de treballs fets per l'Oficina de Toponímia i Onomàstica durant el bienni de 1922-1923*, del 10 de març de 1924. I es poden resumir en: «I) Enquestes sobre Toponímia vivent; II) Recull de materials gràfics; III) Despullament de textos antics, plans i cadastres; IV) Despullament de publicacions sobre Toponímia i Onomàstica i d'altres obres; V) Preparació de qüestionaris; VI) Organització dels materials; i VII) Altres treballs». (Moran 2011).

El setembre de 1923 arribà la dictadura de Primo de Rivera. L'Oficina de Toponímia i Onomàstica va estar inactiva durant aquest temps i l'Oficina Lexicogràfica de la Secció Filològica de l'Institut va sobreviure en condicions precàries. No obstant això, algunes de les activitats de l'Oficina de Toponímia i Onomàstica es van continuar externament. El 1927 Emili Vallès, que era un col·laborador de l'Oficina Lexicogràfica, va publicar un

diccionari anomenat *Pallas*, que conté una llista de noms de municipis catalans i els exònims catalans més significatius. Això és remarcable perquè la llista ja conté la forma normalitzada dels noms de municipis catalans, que probablement es van obtenir de l'Institut.

3. OFICINA DE TOPONÍMIA I ONOMÀSTICA (1930-1936)

Un cop finalitzada la dictadura el 1930, l'Institut va reprendre les seves activitats regulars. En aquest moment, Joan Coromines s'incorporà a l'Oficina de Toponímia. Progressivament substituiria Josep M. de Casacuberta, ja que, en aquella època, Casacuberta ja tenia la seva pròpia editorial des de feia temps. Durant aquest període, les activitats relacionades amb el diccionari toponímic van continuar. Com altres projectes de l'Institut, aquestes activitats es van beneficiar d'una pràctica molt habitual a Catalunya en aquella època, les excursions científiques. Entre d'altres, el Club Excursionista de Catalunya, el Club Excursionista de Gràcia i posteriorment la Societat Catalana de Geografia, realitzaven regularment treballs de camp mitjançant qüestionaris preparats per l'Oficina.

El 1931, la Generalitat va assumir un dels seus compromisos més importants amb l'Institut. Va sol·licitar a la Secció Filològica l'estandardització dels noms dels municipis catalans amb la intenció d'emprar les formes normatives en el nou nomenclàtor que estaven preparant. Els responsables d'aquest projecte van ser Pompeu Fabra, Josep M. de Casacuberta i Joan Coromines. La llista completa de noms estandarditzats es va publicar el 1933. Els criteris d'aquesta normalització eren els mateixos que els del diccionari toponímic: recerca etimològica, recopilació de formes de documents antics i recull de formes orals genuïnes (*Llista dels noms* 1933: 6). A partir del 1935, treballarien juntament amb Manuel Sanchis Guarner en l'estandardització del nom dels municipis valencians. Aquesta llista es va publicar el 1938.

Juntament amb la recopilació de dades per elaborar el diccionari, l'Oficina va continuar treballant en la normalització dels topònims, ja que el govern català havia transferit el seu departament cartogràfic a l'Institut d'Estudis Catalans. I es va demanar a la Secció Filològica que col·laborés en la normalització de noms dels mapes oficials.

Després de la guerra civil espanyola i durant el franquisme, es va prohibir l'ús del català en obres impreses i en l'ús públic. Especialment durant els primers anys d'aquest període, l'Institut es va veure obligat a operar en condicions molt precàries. Per sort per a l'Oficina de Toponímia i Onomàstica, Joan Coromines va assumir personalment la responsabilitat del projecte principal de l'Oficina, el diccionari toponímic. Va ser capaç de preservar tot el material recollit per l'Institut durant gairebé una dècada, fins i tot durant el seu llarg exili. I aquest material seria la llavor del seu *Onomasticon Cataloniae*, publicat entre el 1989 i el 1997, que es pogué reprendre gràcies al suport econòmic de Rafael Patxot.

El 1976, l'Institut d'Estudis Catalans va ser reconegut legalment com a institució acadèmica, científica i cultural. Fou un reconeixement públic de la investigació científica en diversos camps impulsada per la institució, amb especial èmfasi en la Secció Filològica i el seu paper destacat en l'establiment de la normativa lingüística del català. El reco-

neixement legal de l'Institut respecte a les seves responsabilitats de regulació de la llengua catalana es va concedir el 1991 mitjançant una llei aprovada per la Generalitat.

4. OFICINA D'ONOMÀSTICA (1992-)

El 1992, sota la direcció de Jordi Carbonell, es va restablir l'antiga Oficina de Toponímia i Onomàstica, amb el nom actual, Oficina d'Onomàstica. I va adquirir el funcionament de treballar conjuntament amb la Comissió d'Onomàstica de la Secció Filològica, on es discuteixen els informes elaborats per l'Oficina i s'estableixen les línies de treball dels projectes. Jordi Carbonell en fou director des de 1991 a 1996, i fou succeït per Josep Moran i Ocerinjauregui, qui va estar al capdavant de l'Oficina durant 25 anys, des del 1996 fins al 2020, i on havia començat a col·laborar el 1992. I des de 2020 el director és Enric Ribes i Marí. Cal remarcar que la presència pública i la credibilitat que l'Oficina té avui dia es deu a la feina feta durant la direcció de Josep Moran. Durant aquest període ha comptat amb el suport de la seva inqüestionable mà dreta des del 1993, Joan Anton Rabella, cap de l'Oficina, i des de 1998 amb Mar Batlle, com a tècnica.

La principal activitat durant els anys 90 va ser la preparació d'informes per a la normalització dels topònims catalans que apareixien a la senyalització viària i l'assessorament a les persones i entitats implicades. Aquest projecte va ser promogut pel govern català a través del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Aquesta activitat va donar lloc a la participació en la redacció dels *Criteris lingüístics* (1992). Paral·lelament a la feina encarregada per la Generalitat, l'Oficina també dedicava temps a l'atenció de consultes relacionades amb la toponímia i l'antroponímia catalanes. I a l'expedició de certificats de correcció de cognoms i de traducció de prenomes perquè els ciutadans poguessin normalitzar la documentació personal de caràcter oficial.

Avui dia l'Oficina ja té una funció i unes tasques més definides, que es poden resumir de la manera següent.

4.1. ASSESSORAMENT I FORMACIÓ

Bona part de la feina ordinària de l'Oficina correspon a l'atenció de consultes, ja que l'Oficina funciona com un servei d'assessorament específic de noms propis. Anualment es reben centenars de consultes, generalment entre tres-centes i quatre-centes, que van des d'un nom concret fins a llistes de topònims (de fins a vuit-cents noms). Les consultes provenen de diversos àmbits:

- Departaments varis de la Generalitat de Catalunya (Territori i Sostenibilitat, Justícia, Medi Ambient, Cultura, Governació, etc.).
- Ponència del Nomenclàtor dels carrers de Barcelona (Ajuntament de Barcelona).
- Autoritat del Transport Metropolità per a l'ús de la toponímia en les estacions i parades de la xarxa viària metropolitana. Des del 2016 ençà s'han atès una trentena de

peticions i informes en relació amb la denominació d'estacions i parades del transport públic.

- Professionals de l'àmbit lingüístic (dels centres del Consorci per a la Normalització Lingüística; l'Optimot; dels serveis de llengua catalana dels ajuntaments i universitats; de diverses entitats públiques i privades; dels mitjans de comunicació i les editorials).

- Particulars, especialment en relació amb l'antroponímia.

En relació amb aquesta tasca, sovint es demana a l'Oficina impartir sessions de formació, participar en seminaris, jornades i congressos orientats al personal d'àmbit lingüístic de l'Administració, estudiants universitaris, responsables del servei del temps de TV3, etc. També participa en cursos de postgrau (UB, UdG, UV) i, fins i tot, el 2018 va organitzar un curs sobre onomàstica a l'IEC. Aquesta tasca docent es complementa amb la publicació de treballs específics —com els *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal* (2006)—, d'articles en revistes tècniques o de treballs presentats a congressos i col·loquis.

4.2. ENCÀRRECS DE L'ADMINISTRACIÓ: NORMALITZACIÓ TOPONÍMICA I ANTROPONÍMICA

Els projectes de més abast de l'Oficina se centren en la normalització toponímica i antroponímica, que té com a objectiu aconseguir-ne un ús homogeni i normatiu. En aquest sentit cal recordar que, d'acord amb la legislació vigent (Llei 1/1998 de Política Lingüística, Decret 208/1998, de 30 de juliol i Decret 59/2001 de 23 de gener, 138/2007, de 26 de juny), l'Institut és responsable de fixar la grafia normativament correcta de la toponímia i de l'antroponímia catalanes.

El director de l'Oficina és vicepresident de la Comissió de Toponímia de Catalunya, constituïda el 2001. Aquesta comissió coordina les diverses entitats implicades en l'estandardització i oficialització de la toponímia, difon la toponímia oficial i preserva la toponímia catalana com a part del patrimoni immaterial de Catalunya. Formen part de la Comissió les diverses entitats que tenen algun tipus de potestat sobre la toponímia:

- Diversos departaments de la Generalitat amb potestat sobre gran part de la toponímia.

- L'Institut Cartogràfic de Catalunya, que aporta la base de dades i s'encarrega de la cartografia oficial.

- L'Institut d'Estudis Catalans, que per llei és responsable de fixar la grafia dels topònims d'acord amb la normativa ortogràfica vigent.

- El Consorci per a la Normalització Lingüística, que promou l'ús del català i disposa d'una xarxa d'oficines per tot Catalunya capaç de trobar bons coneixedors de la toponímia local.

- Dues associacions de municipis, que representen els municipis de Catalunya, que tenen potestat sobre el seu nombre i el dels nuclis de població.

- El Conselh Generau d'Aran, encarregat de fixar l'ortografia dels topònims de la Vall d'Aran.

En el marc de la Comissió, l'Oficina va normalitzar la toponímia catalana inclosa en el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. I també elabora informes relacionats amb els canvis de nom o de grafia de topònims que els municipis i nuclis de po-

blació demanen a la Generalitat. Més recentment, ha revisat la toponímia estrangera que apareix en el *Nomenclàtor mundial* per fixar la grafia dels exònims que tenen tradició en la nostra llengua.

L'Oficina participa en les activitats de la Comisión Especializada de Nombres Geográficos (Consejo Superior Geográfico, Ministerio de Fomento). I ha col·laborat en la revisió de la toponímia catalana del *Nomenclàtor Geográfico de España*.

Quant a l'antroponímia, d'acord amb la legislació vigent les persones que vulguin traduir el nom al català i adequar la grafia del cognom en la inscripció del Registre Civil, han d'aportar un certificat expedit per l'Oficina d'Onomàstica. La mitjana dels darrers anys és de 500 certificats anuals, encara que en alguns moments ha estat de 700 certificats, i fins i tot algun any se n'han fet més de 900.

4.3. PRESERVACIÓ I DIVULGACIÓ DEL PATRIMONI ONOMÀSTIC

Des de l'Oficina s'impulsa la recollida, l'estudi i la preservació de l'onomàstica catalana facilitant l'assessorament a les persones i institucions que duen a terme els reculls onomàstics. Cal destacar la creació de la col·lecció *Treballs de l'Oficina d'Onomàstica* l'any 1995, amb la publicació de la monografia sobre l'onomàstica de Siurana de Prades de Ramon Amigó. Aquesta col·lecció fou pensada per donar sortida a treballs impulsats per l'Oficina i a tesis doctorals. Actualment hi ha una trentena de llibres publicats.

A més, l'Oficina divulga el valor i l'interès de l'onomàstica catalana, tant a través de treballs concrets de caire divulgatiu, com per mitjà de la participació en exposicions —com *Mots amb arrels* (2006-2008)—, en programes als mitjans de comunicació —com *Topònims de Catalunya* a COMRàdio (2011-2012) o *Humans a Catalunya Ràdio* (2012)—, etc.

5. PROJECTES MÉS DESTACATS

5.1. NOMENCLÀTOR OFICIAL DE TOPONÍMIA MAJOR DE CATALUNYA

L'objectiu d'aquesta publicació, encarregada per la Generalitat de Catalunya, és normalitzar una quantitat considerable de topònims catalans i donar a conèixer els noms normalitzats i oficials. Es va fer seguint les recomanacions de les Nacions Unides sobre l'estandardització dels topònims (Moran; Rabella 2004). És fet a escala 1: 50.000 i consta de dues edicions. La primera edició és de l'any 2003 i inclou uns 40.000 topònims. La segona, de l'any 2009, n'inclou 53.000. La finalitat de la segona edició era completar l'escala i afegir algunes millores. Els topònims catalans es mostren a través de mapes de municipis. Cada mapa inclou l'etimologia del nom del municipi. A diferència de la primera edició, d'un volum, la segona edició consta de dos volums i un índex. La mida de cada volum és més gran que en la primera edició, cosa que millora la cartografia.

A més, es substitueix la informació estadística que apareix a la primera edició per una llista dels topònims que apareixen al mapa.

Una de les recomanacions de les Nacions Unides és la recopilació de formes orals de topònims per afavorir la pronunciació correcta dels noms. Per aquest motiu, la segona edició del *Nomenclàtor* inclou la transcripció fonètica dels noms dels municipis i nuclis de població, segons el sistema de l'Associació Fonètica Internacional. A més, es va enregistrar la pronúncia dels noms feta per persones autòctones. Els àudios estan disponibles al lloc web oficial del *Nomenclàtor*. Aquesta informació ajuda els professionals dels mitjans de televisió i ràdio a corregir els errors habituals en la pronunciació dels topònims.

5.2. NOMENCLÀTOR TOPONÍMIC DE LA CATALUNYA DEL NORD

La Catalunya del Nord, el departament francès dels Pirineus orientals, conté una gran quantitat de topònims catalans. El *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord* (2007) es va fer per fixar i difondre la grafia correcta en català de la toponímia catalana d'aquesta zona, i es feu en col·laboració amb la Universitat de Perpinyà.

Comprèn els topònims majors, és a dir, els nuclis de població, municipis i agregats, i els hidrònims i orònims més destacats situats entre l'Albera i les Corberes. Cada topònim inclòs apareix amb la forma catalana normalitzada, acompanyada de la forma oficial francesa. A diferència del *Nomenclàtor* esmentat en el punt anterior, aquesta obra no disposa de cartografia. Per contra, de cada topònim s'indica la pronúncia nord-catalana específica de l'àrea on es troba el topònim, d'acord amb la notació de l'alfabet fonètic internacional (AFI). En el cas dels topònims majors (noms de poblacions i accidents geogràfics destacats) també s'indica la pronúncia general estàndard en català oriental. Per exemple: *Canigó* [kəni'ɣu] estand. [kəni'ɣo]. Ocasionalment, també s'inclou la transcripció de pronúncies locals menys formals. Per exemple: *Elna* ['elnə] altr. ['jelnə].

El *Nomenclàtor* també inclou un apèndix amb els noms occitans del Fenolledès, que són escrits d'acord amb la normativa ortogràfica de l'Institut d'Estudis Occitans (IEO) i van acompanyats de la forma oficial en grafia francesa. A més, s'hi fa constar la forma tradicional catalana i la pronúncia si històricament tenen forma catalana.

5.3. NOMENCLÀTOR MUNDIAL

El *Nomenclàtor mundial* és un projecte promogut per la Comissió de Toponímia de la Generalitat que té com a finalitat principal fixar les formes de la toponímia de fora de l'àmbit de la llengua catalana per a un ús públic general en català (mitjans de comunicació, obres de caràcter divulgatiu, etc.). Va començar el 2015, i l'abril de 2021 es va acabar la revisió. S'està treballant en la publicació. El corpus inicial era de 6.838 topònims, als quals s'han incorporat 1.432 addicions. Se n'han eliminat 118 (noms que no eren adequats a l'escala). De manera que el nombre final és de 8.270. Actualment es prepara la cartografia, que anirà a càrrec de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. El material revisat per l'IEC es podrà consultar en la pàgina de recursos digitals.

Durant la revisió del corpus de topònims, s'ha preparat un document que recull els criteris aplicats en l'estandardització de la toponímia estrangera. El criteri bàsic és la prioritització de les formes més conegudes i d'ús ben consolidat, ja que són les que permeten que els parlants identifiquin bé les entitats. Aquestes formes poden haver estat adaptades al català (*Milà*, en italià *Milano*) o bé emprar-se en la llengua originària (*Oxford*). També es donen pautes sobres aspectes que s'hi relacionen, com ara l'ús de l'article en minúscula o majúscula (*l'Índia*, *l'Iraq*, *El Salvador*, *Le Mans*). En alguns casos, els criteris són flexibles i s'ha tingut cura d'indicar quina és la millor tria en funció del context (mitjans de comunicació, cartografia, text, etc.). Així, es pot triar entre *Tromsø* o *Tromso* (Noruega) i entre *Regensburg* o *Ratisbona* (Alemanya).

5.4. DIGITALITZACIÓ DE L'*ONOMASTICON CATALONIAE*

Gràcies a la incorporació de J. E. Gargallo a la Comissió d'Onomàstica el juliol de 2019, el febrer de 2020 es va iniciar la digitalització de l'*Onomasticon Cataloniae*, projecte anhelat des del 2014 que finalment va poder materialitzar-se. És dirigit per Gargallo i forma part de la xarxa de projectes de recerca promocionats per l'IEC. Disposa d'una web (<oncat.iec.cat>) que permet la consulta en línia del material publicat en paper. La principal activitat del projecte se centra ara a fer un buidatge de l'obra que completi la informació de l'índex en paper. Amb aquest buidatge s'aconseguirà recuperar informació lingüísticament molt valuosa que ara no és possible consultar sistemàticament perquè no és inclosa a l'índex original de l'obra. Aquesta informació, avui amagada, es relaciona principalment amb:

1. Els noms comuns, les formes dialectals i les parèmies de la llengua catalana.
2. Els noms comuns i les formes dialectals d'altres llengües romàniques.
3. Els noms propis no catalans presents en l'obra, ja que actualment no tenen una presència sistemàtica en l'índex.
4. Les formes esmentades com a documentació antiga dels topònims catalans, que tampoc tenen una presència sistemàtica en l'índex.

També es vol dur a terme el tractament textual de totes les formes, les que ja figuren a l'índex en paper més les noves recollides. Això permetrà fer cerques avançades molt útils per recuperar informació concreta i disposar de dades quantitatives del contingut de l'obra. Per exemple, es podran recuperar les dites i refranys presents en l'obra, que sempre apareixen en relació a un topònim català; o les formes pròpies d'una determinada àrea (com ara del País Valencià); o les formes pròpies d'una determinada llengua o varietat (per exemple, l'aragonès o l'aranès).

5.5. DICCIONARI DE COGNOMS

En el marc de la feina de normalització de la llengua catalana pròpia de la Secció Filològica s'ha iniciat l'elaboració d'un *Diccionari de cognoms* que contingui els cognoms catalans amb la forma ortogràfica normativa. Aquesta obra completarà el repertori

d'obres normatives publicades per la Secció Filològica, ja que no existeix cap obra normativa d'antroponímia catalana. D'acord amb la legislació vigent, els ciutadans de Catalunya tenen dret a portar el prenom en català i corregir la grafia del cognom en la documentació oficial quan no s'ajusta a la normativa ortogràfica vigent. Durant els darrers vint-i-tres anys, l'Oficina d'Onomàstica ha expedit més de 10.000 certificats de correcció lingüística. Un cop el *Diccionari* estigui enllestit, serà una eina molt útil per a la tasca de normalització antroponímica de l'Oficina d'Onomàstica, que anualment gestiona una mitjana de 600 peticions.

En el marc d'aquest projecte s'ha recuperat el material del PatRom, en què hi participà la Secció Filològica des del 1988 sota la direcció d'Antoni M. Badia i Margarit (1920-2014) i on acabà establint-se el Centre Català del PatRom fins a la seva desaparició el 2002. S'ha pogut recuperar el buidatge de cognoms del *Diccionari català-valencià-balear* que Maria Planas i Maria Rosa Planas feren. I també part de la base de dades del corpus de cognoms antics. De moment s'hi compten 127.289 formes sense lematitzar corresponents a l'àrea del Principat, 56.806 corresponents al País Valencià i 16.311 procedents de Mallorca. El corpus procedeix d'un conjunt de 176 fonts bibliogràfiques.

6. BIBLIOGRAFIA

- BALCELLS, Albert / PUJOL, Enric (2008): *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I. 1907-1942. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- BALCELLS, Albert / IZQUIERDO, Santiago / PUJOL, Enric (2008): *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. II. De 1942 als temps moderns. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1992): *Criteris lingüístics per a la senyalització viària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2006): *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2004): *Diccionari d'antroponímia catalana. Volum de mostra*. Coordinat per Antoni M. Badia i Margarit. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- FERRER, Josep / PUJADAS, Joan (2005): *Epistolari Joan Coromines & Josep Maria de Casacuberta*. Barcelona: Fundació Pere Coromines.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1933): *Llista dels noms dels municipis de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- MORAN, Josep (2011): *Josep M. de Casacuberta i l'Institut d'Estudis Catalans*, dins J. M. de Casacuberta i Roger. *Sessió en memòria*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MORAN, Josep / RABELLA, Joan Anton (2004): «Criteris lingüístics del Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya», *Llengua i ús* 29, p. 14-21.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2009): *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <<https://www.icgc.cat/Ciutada/Informa-t/>

Llibres-i-fons-documentals/Llibres-en-PDF/Toponimia/Nomenclator-oficial-de-toponimia-major-de-Catalunya>.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007): *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans / Universitat de Perpinyà. <<https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000044/00000018.pdf>>.

ROSSELLÓ I VERGER, Vicenç M. (2004): *Toponímia, geografia i cartografia*. València: Universitat de València.